

ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ЕНДОДОНТИЧНО ЛІКОВАНИХ ЗУБІВ У МЕШКАНЦІВ М. КИЄВА

А.В. Борисенко, А.О. Савичук

Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Мета: визначення стану ендодонтично лікованих зубів у мешканців м. Києва у віддалені строки спостереження.

Методи. У роботі використані епідеміологічні, статистичні дані для обробки амбулаторних карт і клінічні методи дослідження. Стан ендодонтично лікованих зубів у 130-ти пацієнтів оцінювали за допомогою критеріїв USPHS.

Результати та висновки. У статті представлені результати вивчення стану ендодонтично лікованих зубів на основі вивчення 150 амбулаторних карточок та огляду 130-ти пацієнтів. Показано, що через п'ять років після проведення ендодонтичного лікування лише в 6,67 % випадків реставрації зберігали відповідну форму та колір. Отримані дані свідчать про вкрай незадовільний стан реставрацій ендодонтично лікованих зубів.

Ключові слова: ендодонтичне лікування, реставрація, віддалені результати.

АКТУАЛЬНІСТЬ

На сьогодні в населення України відмічена значна (до 90,0 %) кількість дефектів коронкової частини зуба. Згідно з даними різних досліджень, їх причиною є значна (до 98 %) розповсюдженість карієсу та його ускладнень – пульпіту й періодонтиту [1–4]. Лікування останніх потребує ендодонтичного втручання зі значною втратою твердих тканин коронки зуба, а потреба жителів України в ендодонтичному втручанні дуже велика й досягає 78 % [5].

Одним з негативних наслідків ендодонтичного лікування є значна (більше 60 %) утрата твердих тканин коронки зуба. Це викликано необхідністю створення ендодонтичного доступу до кореневих каналів і суттєво ускладнює подальше відновлення цілісності коронкової частини зуба. Для відновлення цілісності коронки зуба використовують різноманітні пломбувальні матеріали та ортопедичне лікування – штучні коронки. Проте ці методи, зокрема пломбування, не дають змоги надійно відновити втрачені тверді тканини зуба. Тому методики пломбування потребують подальшого вдосконалення [6, 7].

Проте, як відмічають Р. Беєр і співав. (2006) [8], із 742 пломб успішна реставрація досягнута в доволі широких межах – від 46 до 81 % залежно від вихідного стану зуба.

Автори рекомендують після ендодонтичного лікування реставрувати зуби за допомогою литої металічної реставрації, яка перекриває горбки для того, щоб забезпечити довготривалий захист від перелому зуба.

Мета. У даному дослідженні була поставлена мета – визначити стан ендодонтично лікованих зубів у жителів м. Києва у віддалені строки спостереження.

МАТЕРІАЛ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Дане дослідження було проведене шляхом аналізу вибраних 150-ти амбулаторних карт пацієнтів, які проходили лікування у стоматологічному центрі НМУ (на кафедрі терапевтичної стоматології) та шляхом огляду 130 пацієнтів, які звертались у цю ж клініку. Усі пацієнти проходили комплексне обстеження порожнини рота й зубів, зокрема ендодонтично лікованих зубів. Обстеження органів порожнини рота проводили, керуючись рекомендаціями ВООЗ, із застосуванням традиційних для стоматології схем і прийомів діагностики захворювань твердих тканин зубів. Отримані при обстеженні дані занесли у спеціальну карту обстеження пацієнтів. Оцінку стану реставрацій ендодонтично лікованих зубів проводили згідно із критеріями оцінки ефективності реставрацій служби охорони здоров'я США – USPHS (United States Public Health Service) [9, 10].

Таблиця 1

Клінічна характеристика обстежених пацієнтів

Групи	Кількість обстежених	Ч.	Ж.	16–21	22–35	36–50	більше 50-ти
Статистична (картки)	150	61	89	22	46	43	39
%		40,67	59,33	14,67	30,67	28,67	25,99
Клінічна (пацієнти)	130	44	86	24	37	34	35
%		33,85	66,15	18,46	28,46	26,15	26,93
Усього обстежених	280	105	175	46	83	77	74
%	100	37,5	62,5	16,43	29,64	27,50	26,43

Таблиця 2

Розподіл пацієнтів згідно зі строком існування реставрацій ендодонтично лікованих зубів

Групи	Усього пацієнтів	Строк існування реставрацій (років)		
		1 рік	3–5 років	Більше 5-ти років
Статистична	130	51	43	36
%	100,0	39,23	33,08	27,69
Клінічна	150	58	47	45
%	100,0	38,67	31,33	30,00
Усього	280	109	90	81
%	100,0	38,92	32,14	28,94

Таблиця 3

Клінічна оцінка пломб ендодонтично лікованих зубів через один рік після їх реставрації

Критерії оцінки	Показник оцінки	Група	
		Статистична, n = 51, %	Клінічна, n = 58, %
Анатомічна форма (AF)	A	47 (92,16 %)	53(91,38 %)
	B	4 (7,84 %)	5 (8,62 %)
	C	0	0
	D	0	0
Крайове прилягання (MA)	A	45 (88,24 %)	44 (75,86 %)
	B	6 (11,76 %)	12 (24,14 %)
	C	0	0
	D	0	0
Крайове забарвлення (MD)	A	44 (86,27 %)	42 (72,41 %)
	B	7 (13,73)	16 (27,59 %)
	C	0	0
Відповідність кольору (CC)	A	49 (96,08 %)	53 (91,38 %)
	B	2 (3,92 %)	5 (8,62 %)
	C	0	0
Чутливість (OF)	A	100	100
	B	0	0
	C	0	0
	D	0	0
Шорсткість поверхні (SR)	A	49 (96,08 %)	53 (91,38 %)
	B	2 (3,92 %)	5 (8,62 %)
	C	0	0
	D	0	0
Вторинний карієс (RC)	A	100	100
	B	0	0

Як було виявлено з амбулаторних карт стоматологічного хворого, вік пацієнтів коливався в межах 18–56 років, відповідно до вікової класифікації ВООЗ їх можна було розділити на такі вікові групи (табл. 1).

У цілому можна відмітити, що серед обстежених пацієнтів переважали жінки – 66,15 %. Розподіл пацієнтів за віковими групами був практично однаковий і репрезентативний.

Залежно від строку існування в обстежених ендодонтично лікованих зубів пацієнтів можна було поділити на такі групи (табл. 2).

Оцінка стану ендодонтично лікованих зубів через рік їх існування (табл. 3) показала, що анатомічна форма (AF) була відновлена за показником «А» у більшості випадків: відповідно до групи 92,16 і 91,38 % пацієнтів. В інших пацієнтів вона відповідала показнику «В» відповідно в 7,84 й 8,62 %. За критерієм крайового прилягання (МА) та показником «А» у статистичній групі вона становила 88,24 %,

у клінічній – 75,86 %. Відповідно, у 11,76 та 24,14 % вона відповідала показнику «В». Крайове забарвлення було відсутнє («А») відповідно у 86,27 та 72,41 % пацієнтів; у 13,73 та 27,59 % воно відповідало критерію «В». В аналогічній кількості реставрацій відмічена їх відповідність згідно із критерієм шорсткості поверхні (SR). Відповідність реставрацій кольору зубів згідно із критерієм «А» відмічена в 96,08 та 91,38 % пацієнтів, у 3,92 та 8,62 % вона відповідала критерію «В». Чутливість зубів відсутня в усіх 100 % випадків, оскільки зуби були денпульповані. Вторинний карієс згідно із критерієм «А» був відсутній у всіх 100 % випадків обстежених груп.

Строки збереження реставрацій ендодонтично лікованих зубів у 3–5 років були виявлені в 43 амбулаторних картах (статистична група) і 47 пацієнтів клінічної групи (табл. 4). Відновленій анатомічній формі згідно із критерієм «А» відповідали 53,49 % реставрацій в амбулаторних картах і 46,81 % пацієнтів, критерію «В» відповідало

Таблиця 4

Клінічна оцінка пломб ендодонтично лікованих зубів через 3–5 років після їх реставрації

Критерії оцінки	Показник оцінки	Група	
		Статистична, n = 43, %	Клінічна, n = 47, %
Анатомічна форма (AF)	A	23 (53,49 %)	22 (46,81 %)
	B	17 (39,53 %)	19 (40,43 %)
	C	3 (6,98 %)	6 (12,76 %)
	D	0	0
Крайове прилягання (МА)	A	25 (58,14 %)	24 (51,06 %)
	B	12 (27,91 %)	16 (34,04 %)
	C	6 (13,95 %)	7 (14,9 %)
	D	0	0
Крайове забарвлення (MD)	A	18 (41,86 %)	16 (34,04 %)
	B	17 (39,53 %)	23 (48,94 %)
	C	8 (18,61 %)	8 (17,02 %)
Відповідність кольору (CC)	A	7 (16,28 %)	8 (17,02 %)
	B	29 (67,44 %)	31 (65,96 %)
	C	7 (16,28 %)	8 (17,02 %)
Чутливість (OF)	A	100	100
	B	0	0
	C	0	0
	D	0	0
Шорсткість поверхні (SR)	A	7 (16,28 %)	8 (17,02 %)
	B	29 (67,44 %)	31 (65,96 %)
	C	7 (16,28 %)	8 (17,02 %)
	D	0	0
Вторинний карієс (RC)	A	12 (27,91 %)	13 (27,66 %)
	B	31 (72,09 %)	34 (72,34 %)

39,53 та 40,43 % реставрацій. У 6,98 та 12,76 % реставрацій відповідно групам був зафіксований їх стан за критерієм оцінки «С». Крайове прилягання згідно із критерієм «А» виявлене відповідно у 58,14 та 51,06 % реставрацій; згідно із критерієм «В» відповідно у 27,91 та 34,04 % реставрацій і згідно із критерієм «С» виявлено відповідно у 13,95 та 14,9 %. Відсутність крайового забарвлення пломб згідно із критерієм «А» виявлена відповідно в 41,86 та 51,06 % зубів; згідно із критерієм «В» відповідно у 39,53 та 48,94 % зубів. Критерію «С» відповідало 18,61 та 17,02 % реставрацій. Колір пломб згідно із критерієм «А» виявлений відповідно в 16,28 та 17,02 % реставрацій; згідно із критерієм «В» виявлено відповідно в 67,44 та 65,96 % пломб і згідно із критерієм «С» виявлено відповідно в 16,28 та 17,02 % реставрацій.

Чутливість зубів не виявлена в жодному випадку внаслідок того, що зуби зазнали ендодонтичного лікування.

Шорсткість поверхні згідно із критерієм «А» виявлена відповідно в 16,28 та 17,02 % реставрацій; згідно із критерієм «В» виявлена відповідно у 67,44 та 65,96 % пломб і згідно із критерієм «С» виявлена відповідно в 16,28 та 17,02 % реставрацій. Вторинний карієс згідно із критерієм «В» виявлений відповідно у 72,09 та 72,34 %. В інших випадках у 27,91 та 27,66 % пломб він був відсутній – оцінка «А».

У 36 амбулаторних картах (статистична група) були виявлені дані про ендодонтично ліковані зуби зі строком лікування більше 5-ти років, у клінічній групі таких пацієнтів було оглянуто 45. Стан ендодонтично лікованих зубів згідно із критерієм обстеження представлений у табл. 5.

Практично в багатьох лікованих зубах відмічені сколювання зовнішнього шару пломб згідно з показником «В»: відповідно у 30,56 та 35,56 % зубах. У більшості зубів пломби були повністю або частково втрачені –

Таблиця 5

Клінічна оцінка пломб ендодонтично лікованих зубів через 5 років після їх реставрації

Критерії оцінки	Показник оцінки	Група	
		Статистична, n = 36, %	Клінічна, n = 45, %
Анатомічна форма (AF)	A	4 (11,11 %)	2 (4,44 %)
	B	11 (30,56 %)	16 (35,56 %)
	C	21 (58,33 %)	27 (60,0 %)
	D	0	0
Крайове прилягання (MA)	A	2 (5,56 %)	1 (2,22 %)
	B	12 (33,33 %)	15 (33,3 %)
	C	22 (61,11 %)	29 (64,45 %)
	D	0	0
Крайове забарвлення (MD)	A	1 (2,78 %)	1 (2,22 %)
	B	24 (66,67 %)	32 (71,11 %)
	C	11 (30,55 %)	12 (26,67 %)
Відповідність кольору (CC)	A	2 (5,56 %)	3 (6,67 %)
	B	7 (19,44 %)	10 (22,22 %)
	C	27 (75,00 %)	32 (71,11 %)
Чутливість (OF)	A	100	100
	B	0	0
	C	0	0
	D	0	0
Шорсткість поверхні (SR)	A	2 (5,56 %)	3 (6,67 %)
	B	7 (19,44 %)	10 (22,22 %)
	C	27 (75,00 %)	32 (71,11 %)
	D	0	0
Вторинний карієс (RC)	A	1 (2,78 %)	0 (0,0 %)
	B	35 (97,22 %)	45 (100,0 %)

критерій «С»: відповідно 58,33 та 60,0 %. Лише в 11,11 % карток і в 4,44 % оглянутих пацієнтів реставрації відповідали критерію «А» зі збереженням анатомічної цілісності реставрації.

У 61,11 та 64,45 % реставрацій відповідно крайове прилягання було повністю зруйнованим (критерій «С»); у 33,33 % випадків в обох групах воно відповідало критерію «В» і тільки у 5,56 та 2,22 % реставрацій крайове прилягання відповідало критерію «А». практично аналогічна ситуація відмічена і з критерієм крайового забарвлення – тільки у 2,78 та 2,22 % реставрацій відповідно воно було відсутнє. У більшості випадків (66,67 та 71,11 % відповідно групам) воно відповідало критерію «В». Також тільки

у 5,56 та 6,67 % реставрацій відповідно вони були не змінені в кольорі. Чутливість зубів була відсутня в усіх 100 % випадків. У більшості випадків в обох групах відповідно в 75,00 та 71,11 % відмічені значні дефекти поверхні пломб: критерій «С». Тільки у 5,56 та 6,67 % пломб поверхня відповідала критерію «А», практично в усіх випадках – 97,22 та 100 % випадків відмічена наявність демінералізованих твердих тканин зуба навколо пломби – вторинний карієс.

Отримані дані свідчать про вкрай незадовільний стан реставрацій ендодонтично лікованих зубів. Усе це вказує на необхідність подальшого вдосконалення реставраційних конструкцій ендодонтично лікованих зубів.

ЛИТЕРАТУРА

1. Лабунец В.А. Факторы, определяющие величину потребности населения в стоматологической ортопедической помощи на современном этапе ее развития / В.А. Лабунец // Проблемы экологии та медицини. – 1999. – № 5. – С. 62–67.
2. Москаленко В.Ф. Стан стоматологічної допомоги населенню України та перспективи її розвитку / В.Ф. Москаленко, К.М. Косенко, Р.Г. Синцидін, Ю.М. Бахуринський // Вісник стоматології. – 2000. – № 2 (26). – С. 54–56.
3. Косенко К.М. Аналіз основних показників стану стоматологічної допомоги населенню України у 2002–2005 рр. (амбулаторна допомога) / К.М. Косенко, Г.М. Варав, О.Е. Рейзвіх та ін. // Вісник стоматології. – 2006. – № 4. – С. 74–80.
4. Орда О.М. Стоматологічна допомога в Україні / Орда О.М., Голубчиков М.В., Павленко О.В.: довідник МОЗ України та НМАПО імені П.Л. Шупика. – К., 2007. – 52 с.
5. Ялович Л.М. Оптимізація ефективності та контролю обробки і пломбування кореневих каналів: Автореф. дис. ... канд. мед. наук. – Київ, 2002. – 17 с.
6. Герман Г.Д. Одномоментное восстановление дефекта коронковой части зубов / Г.Д. Герман, А.А. Поросенков // Актуальные вопросы теоретической и клинической медицины: Сб. науч. работ сотрудников и студентов ин-та. – Кишинев, 1989. – С. 286–286.
7. Хлаповська І. Відновлення зуба після травми з використанням уламка коронки / І. Хлаповська // Новини стоматології. – 1995. – № 3 (4). – С. 74–75.
8. Бзер Р., Бауман М.А., Келбаса А.М. Иллюстрированный справочник по эндодонтии. – Москва: МЕДпресс-информ, 2006. – 240 с.
9. Каральник Д.М. Методика сравнительной оценки пломбирочных материалов, применяемых в стоматологической практике: метод. рек. / Д.М. Каральник. – М., 1978. – 11 с.
10. Ryge G. USPHS – United States Public Health Service / G. Ryge // Int. Dent. J. – 1980. – V. 30, № 4. – P. 347–358.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ СОСТОЯНИЯ ЭНДОДОНТИЧЕСКИ ЛЕЧЕННЫХ ЗУБОВ У ЖИТЕЛЕЙ Г. КИЕВА

А.В. Борисенко, А.О. Савичук

Цель исследования: определение состояния эндодонтически леченых зубов у жителей г. Киева в отдаленные сроки наблюдения.

Методы. В работе использованы эпидемиологические, статистические данные для обработки амбулаторных карт и клинические методы обследования. Состояние эндодонтически леченых зубов у 130-ти пациентов оценивали при помощи критериев USPHS.

Результаты и выводы. В статье представлены результаты изучения состояния эндодонтически леченых зубов на основании изучения 150-ти амбулаторных карт и осмотра 130-ти пациентов. Показано, что через пять лет после проведения эндодонтического лечения только в 6,67 % случаев реставрации сохраняли соответствующую форму и цвет. Полученные данные свидетельствуют о крайне неудовлетворительном состоянии реставраций эндодонтически леченых зубов.

Ключевые слова: эндодонтическое лечение, реставрация, отдаленные результаты.

ESTIMATION OF ENDODONTICALLY TREATED TEETH STATUS IN RESIDENTS OF KYIV

A. Borysenko, A. Savychuk

Aim: estimation of endodontically treated teeth status in residents of Kyiv in remote terms.

Methods. in the article the epidemiological and statistical methods for investigation of medical histories and clinical methods for examination of patients were used. The endodontically treated teeth status in 130 patients were examined by the USPHS tests.

Results and Conclusions. in the article the results of investigation of endodontically treated teeth status based on 150 medical histories of dental patients and examination of 130 dental patients were presented. At 5 years after endodontic treatment only 6,67 % restorations had satisfactory anatomic form and colour. These results the very unsatisfactory status of endodontically treated teeth status were shown.

Key words: endodontic treatment, restoration, remote results.

Борисенко Анатолій Васильович – д-р мед. наук, професор, завідувач кафедри терапевтичної стоматології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця.

Адреса робоча: вул. Зоологічна, 1, м. Київ, Україна, 03057.

Тел.: +38050-447-38-00.

E-mail: tc@ntu.kiev.ua

Савичук Анатолій Олександрович – аспірант кафедри терапевтичної стоматології Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця.

Адреса робоча: вул. Зоологічна, 1, м. Київ, Україна, 03057.

Тел.: +38063-325-05-10.

E-mail: anatoli.savychuk@gmail.com